

Undervisningen i dansk på Lødderup Friskole.

6. oktober 2009

Der undervises i dansk på alle klassetrin (1. - 9. klasse).

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er:

- Det talte sprog (lytte og tale)
Det skrevne sprog (læse og skrive)
Sprog, litteratur og kommunikation

Kernen i faget er dansk sprog og litteratur. Det faglige arbejde med sprog, litteratur, tekster, medier mv. skal fremme elevernes oplevelse og forståelse af sprogets betydning for personlig og kulturel identitet samt udvikle deres sproglige kundskaber og færdigheder til at kunne leve i fællesskaber. Dansk er således både et dannelsesfag, et kulturfag og et færdighedsfag, der fremmer elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

I skolen er dansk tillige et grundfag, hvor de grundlæggende kundskaber og færdigheder skal udvikles som en helhed i faget gennem hele skoleforløbet, og når dansk indgår i tværgående emner og problemstillinger.

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er grundlaget for tilrettelæggelsen, gennemførelsen og evalueringen af undervisningen, således at eleverne kan

- forstå og udtrykke sig sikkert og varieret, samt eksperimentere med og argumentere om sprog, tekster og andre udtryksformer
- tilegne sig kundskaber om dansk sprog, tekster og andre udtryksformer i forskellige kommunikationssituationer og i trykte, elektroniske og andre medier
- opnå kundskaber om samspillet mellem udtryk og indhold, mellem sprog og tekster og om kommunikation
- opleve og forstå, at sproget, teksterne og de andre udtryksformer har betydning for den personlige, sociale og kulturelle identitet.

Kendetegn for skolens undervisning i øvrigt:

- Vi arbejder på at give børnene lyst til og hermed mulighed for at tilegne sig **færdighed** i at arbejde kreativt, og at kunne udtrykke sig mundtligt og skriftligt i et alsidigt, fantasifuldt, klart og personligt sprog.
- Ud fra skolesynet lægger vi i lærernes undervisning og elevernes læring stor vægt på det levende ord som samtale, fortælling og andre former for mundtlighed i samspillet mellem elev, klasse og lærer.
- Vi søger at skabe rum for, at børn forstår og accepterer hinandens personlige og faglige forskelligheder, og vi lægger vægt på vigtigheden af at kunne samarbejde fagligt og socialt på tværs af individuelle kompetencer.
- Vi søger at fremme elevernes evne til at turde og kunne bruge sproget i fællesskaber, som de nu og siden indgår i.
- Gennem tidlig indsats søger vi at hjælpe til god og sund læseudvikling.

- Undervisningen skal udvikle elevernes kompetencer til at læse og indleve sig i tekster af forskellig art - med voksende forståelse for teksternes indhold, sproglige udtryk og virkemidler.

Del- og slutmål for dansk

Det talte sprog	
Efter 2. klassetrin	Efter 4. klassetrin
<ul style="list-style-type: none"> - bruge talesproget i samtale på klassen - fortælle hvad de er optaget af og har oplevet, og udtrykke sig via genfortælling, oplæsning og mindre skuespil evt. ud fra egne samt kendte tekster - lytte aktivt, når andre fortæller, så man forstår indholdet. - Forståelse for at den mundtlige fortælling giver viden og gode oplevelser 	<ul style="list-style-type: none"> - bruge talesproget i samtale, samarbejde, diskussion, fremlæggelse og fremførelse. - Udtrykke sig mundtligt i forskellige genrer fx referat og drama, samt give udtryk for egen fantasi, følelse, erfaring og viden. - Lytte aktivt og stille uddybende spørgsmål.
Efter 6. klassetrin	Efter 9. klassetrin
<ul style="list-style-type: none"> - bruge talesproget forståeligt og klart ved samtale, samarbejde, diskussion, fremlæggelse og fremførelse. - Udtrykke sig mundtligt i forskellige genrer fx debat, interview, samt give udtryk for egen fantasi, følelse, erfaring og viden i sammenhængende mundtlig form. 	<ul style="list-style-type: none"> - bruge talesproget forståeligt, klart og varieret i samtale, samarbejde og diskussion. - Fremlægge og formidle stof, erfaringer og viden i sammenhængende og disponeret form/genre og med de hjælpemidler, der passer til situationen. - Selvstændig vurdering og kritisk stillingtagen.

Det skrevne sprog – at læse	
Efter 2. klassetrin	Efter 4. klassetrin
<ul style="list-style-type: none"> - opnå passende læsehastighed og - –sikkerhed efter evne - Kunne anvende forskellige læsestrategier til læsning af almindeligt brugte ord i alderssvarende tekster - have udviklet begyndende læserutiner - Forståelse for at læsning giver viden og gode oplevelser 	<ul style="list-style-type: none"> - opnå passende læsehastighed og - –sikkerhed efter evne - Udvikle og vedligeholde hensigtsmæssige læserutiner - Kunne læse alderssvarende skøn- og faglitteratur samt digitale tekster med god forståelse - Læse skøn- og faglitteratur bl.a. vha. overSIGTS- og punktlæsning - Finde hovedindholdet i en tekst vha. understregning og referat. - Læse med bevidsthed om eget udbytte af det læste - stifte bekendtskab med det norske og svenske sprog.
Efter 6. klassetrin	
<ul style="list-style-type: none"> - Udvikle læsehastighed og tilpasse læsemåde til genre og sværhedsgrad - Læse alderssvarende skøn- og faglitteratur samt digitale tekster hurtigt, sikkert med god forståelse og indlevelse - Udvikle og vedligeholde hensigtsmæssige læserutiner og oparbejde læsekultur - Læse med øget bevidsthed om eget udbytte af det læste - forstå det norske og svenske sprog i hovedtræk via tekster og andre udtryksformer. 	

Det skrevne sprog – at skrive	
Efter 2. klassetrin	Efter 4. klassetrin
<p>skrive egne tekster fx ud fra egne oplevelser og oplæg fra læreren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Have kendskab til at sprog er opbygget af ord og sætninger. - Stave til lydrette og hyppige ord. - Skrive de små og store trykbogstaver i håndskrift - Bruge skrivning til at fastholde og støtte egne tanker 	<ul style="list-style-type: none"> - Skrive sammenhængende og kronologisk i forskellige genrer på en refererende og beskrivende måde. - Give og modtage respons på egne og andres tekster ved hjælp af vejledende spørgsmål. - Bruge skrivning til bl.a. stikord. - Bruge lydregler i stavning. - Begyndende brug af ordbog. - Skrive let læselig grundskrift. - Orienter sig i digitale tekster og anvende tekstbehandling - Bruge skrivning til at fastholde og støtte ideer og tanker -
Efter 6. klassetrin	Efter 9. klassetrin
<ul style="list-style-type: none"> - skrive sammenhængende og kronologisk i forskellige genrer på en refererende, berettende, kommenterende og beskrivende måde. - Indsamle stof og disponere et indhold samt skrive fra idé til færdig tekst. - Give og modtage respons på egne og andres tekster. - Udtrykke viden om samspil mellem genrer, hovedindhold, tid, sted og handling. - Søge information på forskellige måder samt forholde sig til resultaterne 	<ul style="list-style-type: none"> - skrive sammenhængende, klart, forståeligt og kronologisk i forskellige genrer på en refererende, berettende, kommenterende, argumenterende, reflekterende og beskrivende måde. - Indsamle stof og disponere et indhold samt skrive fiktion og ikke-fiktion. - Gøre rede for samspillet mellem genrer, hovedindhold, tid sted og handling. - Søge information på forskellige måder og medier samt vælge den kilde, der er mest hensigtsmæssig

<ul style="list-style-type: none"> - Skrive på computer med funktionel skriveteknik - Opnå passende stavefærdighed efter evne - Have udviklet funktionel håndskrift - Bruge skrivning til at fastholde og støtte ideer, tanker og bevidsthed 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruge skrivning som bevidst og varieret støtte for tænkning - Forholde sig til konkret stavning og formel sproglig korrekthed i egne og andres tekster - Beherske læselig personlig håndskrift - Beherske IKT
--	--

Sprog, litteratur og kommunikation	
Efter 2. klassetrin	Efter 4. klassetrin
<ul style="list-style-type: none"> - Bruge sproget til kontakt og som personligt udtryk - Vide at der er forskel på det talte og det skrevne sprog - Vide at sprog er opbygget af ord og sætninger, og at der er forskellige ordklasser - forstå at tekster og andre udtryksformer kan udtrykke holdninger og værdier - Vide at sprog og tekster fra gamle dage kan være forskellige fra vores tids tekster - Udtrykke sig i billeder, lyd og tekst samt i dramatisk form - Finde information i trykte og elektroniske medier - Forstå, at der er mange sprog, og at de rummer forskellige udtryksmuligheder 	<ul style="list-style-type: none"> -Bruge sproget hensigtsmæssigt til kontakt og som personligt udtryk -kende forskelle og ligheder mellem det talte og skrevne sprog -Vide hvad en sætning er og kende forskellige ordklasser -Stifte bekendtskab med at der er samspil mellem genre, sprog, indhold og situation -Kende forskellige væsentlige genrer indenfor fiktion og ikke-fiktion -Samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra umiddelbar oplevelse, kendskab til faglige begreber og begyndende analytisk forståelse. -Stifte bekendtskab med sproglige virkemidler - Kende genrers og enkelte forfatteres særpræg - udtrykke sig i billeder, tekst og i dramatisk form -Søge information på en systematisk måde

Efter 6. klassetrin	Efter 9. klassetrin
<p>-Bruge sproget til kommunikation, argumentation, problemløsning og formidling af viden.</p> <p>-kende forskelle og ligheder mellem det talte og det skrevne sprog og kunne karakterisere dem.</p> <p>-Skelne mellem hel og ledsætninger. Kende de vigtigste sætningsled og have viden om de forskellige ordklasser og deres funktion i sproget</p> <p>-forklare samspillet mellem genre, sprog, indhold og situation samt karakterisere forskellige genrer indenfor fiktion og ikke fiktion</p> <p>-Fortolke og forholde sig til tekster og andre udtryksformer ud fra oplevelse og analyse</p> <p>-Kende betydningen af sproglige og stilistiske virkemidler</p> <p>-Vise kendskab til genrers og enkelte forfatterskabers særpræg</p> <p>-Kende til litteraturens foranderlighed gennem tiderne</p> <p>-Udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i forskellighed</p> <p>-Søge information på en systematisk og kritisk måde</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdagsprog til kunstneriske udtryksformer - Karakterisere forskelle og ligheder mellem det talte og det skrevne sprog. - Gøre rede for samspillet mellem tekst, genre, sprog, indhold og situation. - Fortolke, vurdere og perspektivere tekster og andre udtryksformer ud fra såvel umiddelbar oplevelse som analytisk forståelse. - Gøre rede for både genrer og enkelte forfatterskabers særpræg. - Udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i produktioner samt i dramatisk form. - Kende forskellige sætningstyper og sætningsled samt ordklasserne og deres funktion i sproget. - Beherske ord og begreber fra forskellige fagområder. - Forholde sig analytisk vurderende til sprog, sprogbrug og sprogrigtighed i egne og andres tekster. - Udvikle sproglig og kulturel kompetence til brug i en globaliseret verden. - Søge og anvende information til kritisk anvendelse af søgeresultater